

העוז להוביל הענווה ללמוד

מערך שיעור לאור דמותו של סמ"ר גל מישאלוף

כתיבת מערך השיעור: נטע שושן-פאר - רשת אורט

חלק א': נתוני יסוד ומבוא למורה

- שם הנופל: סמ"ר גל (מישה) מישאלוף ז"ל.
- הסטיק: " העוז להוביל – הענווה ללמוד".
- רציונל פדגוגי: "מהמיתוס אל האנושי" – מפגש עם דמותו של גל לא רק כגיבור שנפל בקרב, אלא כמנהיג שצמח מתוך רגישות חברתית וצניעות. נלמד שמנהיגות אמיתית אינה דורשת שליטה וכוחנות, אלא פינוי מקום לאחר ורצון מתמיד ללמידה והתפתחות.
- מטרת השיעור:
 1. חיבור רגשי: היכרות עם דמותו של גל דרך אהבתו לסבו ורגישותו לנגישות.
 2. הקניית ידע והגות: הבנת הקשר ההדוק שבין "עוז" ל"ענווה" כבסיס למנהיגות ראויה.
 3. בירור זהות: בחינת המקום האישי של התלמיד – האם אני "מלא בעצמי" או משאיר מקום להתפתחות ולמבט רענן?
 4. אחריות למעשה: הובלת משימה חברתית בשטח ברוח "שאגת האריה" של הדר גולדין.
- רקע על הדמות (תמצית למורה): גל ("מישה") נולד בראשון לציון וגדל במודיעין. הוא היה ילד חכם, מצחיק וביישן, אוהד מושבע של הפועל תל אביב, שליווה את סבו בכיסא גלגלים למגרשים ובדק את נגישות האצטדיונים. כלוחם ומפקד בגבעתי, גל בלט בכך שדיבר עם חייליו בגובה העיניים. הוא נלחם בגבורה ב-7 באוקטובר בכפר עזה ונפל בקרב בצפון הרצועה ב-19 בנובמבר 2023.

חלק ב': מהלך השיעור (45 דקות)

1. טבעת רגשית: "הניצוץ" – (10 דקות)

המטרה: ליצור חיבור רגשי לדמותו של גל דרך היכולת שלו להסיט את המבט מהאינטרס האישי (ההנאה מהמשחק) אל הצרכים של האחר (הנגישות עבור סבו).

- הסבר קצר: "דמיינו שיש לכם כרטיס לשער הכי מבוקש במשחק האליפות של הקבוצה שאתם הכי אוהבים. אתם שם, האדרנלין בשיא, כולם צועקים וקופצים. זה היה העולם של גל – אוהד 'שרוף' של הפועל תל אביב שפקד את היציעים בקביעות."

. טבעת רגשית: "המשקפת של גל" (8 דקות)

הפעילות: המורה מחלק דף עם איור של משקפת (או שתי עיניים גדולות).

- צד ימין: כתבו במילה מה רואה אוהד כדורגל כשנכנס לאצטדיון (גולים, ניצחון, קהל).
- צד שמאל: גל נכנס עם סבא שלו בכיסא גלגלים. כתבו מה גל ראה (שיפועים, מעליות, נוחות לסבא).

שאלות מנחות לשיח (לפתיחת הלב):

1. גל היה ילד חכם וביישן, אך כשהיה מדובר בסבא שלו הוא הפך לנחוש ובדק כל פרט טכני באצטדיון. מה לדעתכם נותן לאדם את ה"עוז" לדרוש שינוי עבור מישהו אחר, גם כשהוא עצמו ביישן?
2. בסטיקר של גל כתוב: "הענווה ללמוד". איך הבדיקה של נגישות האצטדיון – פעולה שנראית כמעט 'טכנית' או 'קטנה' – משקפת ענווה של מנהיג שרואה את הפרטים הקטנים של האחר?
3. גל בחר להסתכל על המגרש לא רק דרך עיניו כאוהד, אלא דרך צרכיו של סבו. מה זה מלמד אותנו על היכולת שלו להנהיג עוד לפני שהיה חייל?

2. טבעת הערך: "השאגה הקשובה – בין האריה ללומד" (15 דקות)

המטרה: להבין שהנהגה אמיתית אינה "שליטה" אלא היכולת לשלב בין חזון סוחף (עוז) לבין פינוי מקום ללמידה מהשטח ומאחרים (ענווה).

א. הפעילות היצירתית: "ניווט עיוור – מבחן השאגה וההקשבה"

1. הכנה: המורה יוצר "מסלול מכשולים" קטן בכיתה (כיסאות הפוכים, תיקים).
2. התפקידים: המורה מזמין שני מתנדבים:
- המוביל (האריה): עומד בקצה אחד של הכיתה. הוא היחיד שרואה את "המפה" (הדרך הבטוחה לעבור).
- המבצע (הלומד): עומד בתוך מסלול המכשולים כשעיניו מכוסות.
3. האתגר: על המוביל להוביל את המבצע לצד השני של הכיתה.
4. החוקים ("מלכודת האגו"):
- המוביל חייב לתת פקודות בקול סמכותי וברור ("העז להוביל").
- אבל, כל פעם שהמבצע אומר "אני מרגיש מכשול", המוביל חייב להשתתק ל-5 שניות ורק להקשיב לתיאור של המבצע לפני שהוא נותן את הפקודה הבאה ("הענווה ללמוד").

- אם המוביל ממשיך לצעוק פקודות בלי להקשיב למבצע – הניווט נכשל (מדמה "כוס מלאה" שבה המוביל מלא בעצמו ואינו פנוי לנתונים מהשטח).

ב. לימוד וניתוח המושגים (הגרעין הלמדני):

המורה יחבר את החוויה למקורות ההשראה מתוך הפרק של גל:

- המתח בין עוז לענווה: נסביר שענווה אינה הקטנה עצמית, אלא היכולת "לא לתפוס את כל המקום". מנהיג המתייחד בעוז ללא ענווה הוא מפקד שאינו מקשיב לפקודיו.
- הדר גולדין ז"ל כתב לחניכיו בבני עקיבא: "אני מאמין באריות. תשאג אל מול הפחד, תתקש מול כל אתגר ומשבר, תשאג בגבורה אל הדרך, תגן ותשמור על חבריך במסירות, תשאג 'אחרי!' בשאגה סוחפת מהנשמה, אני מאמין בך. הדר."
- הדר כתב: "תשאג 'אחרי!' בשאגה סוחפת מהנשמה". המורה ידגיש: השאגה של גל לא נועדה להשתיק אחרים, אלא לסחוף אותם. העוז שלו נבע מהאמונה באחר.
- מנהיגות שאינה מקובעת: הפירוש בספר מציין שמנהיגות מחייבת "מבט רענן, חדשני, לא מקובע". גל גילם זאת כשבדק את נגישות האצטדיונים עבור סבו – הוא לא "קיבל את המציאות כפי שהיא" אלא חיפש דרך ללמוד ולתקן.

ג. שאלות הבנה והעמקה:

1. בפעילות הניווט, מה היה קשה יותר – להחליט על הכיוון (העוז) או לשתוק ולהקשיב למבצע שזקוק לעזרה (הענווה)? איך זה מתחבר למשפט של וינסטון צ'רצ'יל: "גבורה היא מה שנדרש כדי לשבת ולהקשיב"?
2. "כשאתה מלא בעצמך, אין מקום לאנשים אחרים". איך העובדה שגל תמיד דיבר עם חייליו "בגובה העיניים" הפכה אותו למנהיג חזק יותר ולא חלש יותר?
3. לפי דברי הדר גולדין, השאגה צריכה לבוא "מהנשמה". האם לדעתכם אפשר "לשאוג" מתוך ענווה? איך השילוב הזה מונע ממנהיג להפוך לכוחני ודורסני?
4. אם מנהיגות מחייבת "מבט רענן, חדשני, לא מקובע", איך הענווה עוזרת למנהיג לא להישאר "תקוע" בדעותיו?
5. וינסטון צ'רצ'יל אמר: "גבורה היא מה שנדרש כדי לשבת ולהקשיב". איך ההקשבה מחברת בין העוז להוביל לבין הענווה ללמוד?

3. טבעת הזהות: "איפה זה פוגש אותי?" – המנהיג שבפנים (10 דקות)

- המטרה: הפנמת הערך ובחינת המקום האישי של התלמיד.
- פעילות יצירתית – "כרטיס ביקור דו-צדדי": כל תלמיד מקבל כרטיס. בצד אחד עליו לכתוב תכונה אחת שבה הוא "אריה" (עוז – להוביל, להשפיע) ובצד השני תכונה אחת שבה הוא "תלמיד" (ענווה – להקשיב, להשתנות).

• שאלות מנחות:

- 1.. ביומיום שלכם בבית הספר או בווטסאפ – מהו "המכשול" שחבר שלכם נתקע בו ואתם בדרך כלל מתעלמים ממנו כי הוא לא מפריע לכם אישית? איך "הענווה ללמוד" מחבר שקשה לו יכולה לעזור לכם להפוך למנהיגים שרואים מה שאחרים מפספסים?

2. מתי בפעם האחרונה הרגשתם שחסר לכם "מבט רענן"? איך הייתם יכולים להשתמש בענווה כדי ללמוד משהו חדש מחבר?

3. האם מבט רענן וחדשני מחייב עמידה מול לחץ חברתי?

4. טבעת האחריות: "פשוט תעשו" (10 דקות)

- מטרה: יציאה לפעולה ממשית של הובלה ואחריות, ברוח של גל.

הרציונל: גל גילם מנהיגות שאינה "תקועה" בדרגות, אלא כזו שמחפשת מבט רענן וחדשני. המשימה: התלמידים יתבקשו להפוך ל"מהנדסי נגישות חברתית" המפלסים דרך לאחר מתוך ענווה.

שלב א': "ניסוי גובה העיניים" (4 דקות)

- הפעולה: המורה מבקש מחצי מהכיתה לעמוד על הכיסאות (מסמל מנהיגות כוחנית, "מלאה בעצמה") ומחצי השני לשבת על הרצפה (מסמל את "השקופים" או את המקום של מי שזקוק לעזרה, כמו סבו של ג).
- האתגר: אלו שעל הכיסאות צריכים לנסות לנהל שיחה עם אלו שעל הרצפה. מהר מאוד הם יגלו שזה קשה, מנכר ומייצר פער.
- ההכרעה ברוח גל: המורה מספר שגל תמיד דיבר עם חייליו "בגובה העיניים". הוא מבקש מכולם לרדת מהכיסאות ולשבת יחד במעגל על הרצפה. המורה מסביר: "כשאתה יורד מהכיסא (מהאגו), אתה סוף סוף פנוי לראות את האחר וללמוד מהו התיקון הנדרש".

שלב ב': "תכנון הרמפה החברתית" (7 דקות)

- הציוד: סטיקר של גל לכל תלמיד ודף "שרטוט הנדסי" (דף עם גרף משובץ).
- המשימה: על כל תלמיד לזהות "מדרגה חברתית" בבית הספר – מקום שבו מישו נשאר בחוץ (תלמיד בודד, קבוצת ווטסאפ סגורה, חרם סמוי).
- הביצוע: על התלמיד לכתוב בתוך ה"שרטוט" פעולה אחת של עוז (לשאוג "אחרי!" ולשנות את המצב) ופעולה אחת של ענווה (לשבת ולהקשיב לאותו אדם, כפי שצ'רצ'יל הגדיר גבורה).

- דוגמה: "העוז: להשתיק אמירה פוגענית. הענווה: לגשת לאותו תלמיד אחר כך ולשאול 'מה שלומך?' בגובה העיניים".

שלב ג': רגע השיא – "שאגת האריה העניו" (4 דקות)

- התלמידים מדביקים את הסטיקר של גל "העוז להוביל – הענווה ללמוד" על דף השרטוט שלהם.
- המורה מקריא את הצוואה של הדר גולדין: "תשאג 'אחרי!' בשאגה סוחפת מהנשמה... אני מאמין בך".
- התלמידים נעמדים במעגל, וכל אחד בתורו אומר מילה אחת המבטאת את ה"מבט הרענן" שלו היום (למשל: "הקשבה", "נגישות", "ביחד").

-

שאלות מנחות לניהול הדיון המסכם:

1. איך היכולת של גל "לרדת לכיסא הגלגלים" של סבו הפכה אותו למנהיג חזק יותר בשדה הקרב, ולא לחלש יותר?
2. בחיים שלכם בתיכון, מה דורש יותר "עוז" – להוביל קבוצה בצעקות, או להיות זה שמזהה את ה"מדרגה" שמונעת ממישהו אחר להצטרף ולפעול למענו?

סמ"ר גל מישאלוף ז"ל - 2002-2023

**העוז להוביל
הענווה ללמוד**

חלק ג –

משימת כתיבה ונספח

1. כתבו למשפחתו של גל:

- מהו ה"מבט הרענן" שאימצתם היום בזכות סיפורו של גל? (איזה "מכשול" חברתי או אדם שקוף בבית הספר בחרתם לראות היום מחדש?).
- איזו פעולה של "עוז להוביל וענווה ללמוד" אתם מבטיחים ליישם בחייכם לזכרו? (למשל: להוביל שינוי בקבוצת הוואטסאפ או לגשת לחבר בקושי).

חתמו במסר קצר של הוקרה למשפחה על החותם העמוק שדמותו של גל השאירה בליבכם

2. נספח - סמ"ר גל (מישה) מישאלוף ז"ל, חלק זה בנוי כדף לימוד מונחה לחברותות

דף מקורות מונחה ללמידה בחברותות (לצילום וחלוקה)

הסטיקר המלווה: "העוז להוביל – הענווה ללמוד." (סמ"ר גל מישאלוף ז"ל)

תחנה 1: בין עוז לענווה – המנהיגות כמרחב פנוי

קטע פרשנות (מתוך "פרקי בנים", נכתב על ידי הרב שי פירון וג'קי שימל):

בספר "פרקי בנים", מנתחים הרב שי פירון וג'קי שימל את דמותו הייחודית של גל מישאלוף ז"ל, המשלבת בין גבורה לבין רגישות אנושית עמוקה, וכותבים:

"העולם שלנו נוטה לבלבל בין מנהיגות לבין שליטה וכוחנות. גל הראה לנו דרך אחרת: מנהיגות שאינה 'מלאה בעצמה', אלא מנהיגות שיודעת לפנות מקום לאחר. הסטיקר שלו – 'העוז להוביל' – הענווה ללמוד' – מבטא את השילוב המופלא הזה. עוז הוא היכולת לצעוד בראש, להיות אמיץ ונועז; אך הענווה היא התנאי ההכרחי ליכולת הזו, שכן היא מאפשרת למנהיג להקשיב לנתונים מהשטח, ללמוד מחייליו ולהשתנות. כאשר אדם 'מלא בעצמו', אין לו מקום לאנשים אחרים, ואילו ענווה היא הפיניו הפנימי המאפשר לשמוע את קולו של האחר."

"עוצמתה של מנהיגות ראויה תלויה בקשר ההדוק שבין עוז לענווה. ענווה שאיננה מקטינה, ענווה שאיננה מתנצלת. ענווה מאפשרת לך לא לתפוס את כל המקום, לפנות מקום במרחב, רק כך תוכל לפגוש את מה שגדול ממך. ענווה שבאה מתוך הכרה מאפשרת לימוד והעמקה. מנהיגות נטולות ענווה היא סכנה, משום שהיא איננה קשובה לזולת ולמציאות המשתנה."

"ענווה איננה דורשת מהאדם להתעלם מכישוריו ומהצלחותיו, היא רק דורשת ממנו שלא להפוך לשבוי שלהם. כשאתה מלא מעצמך, אין מקום להתפתחות ולרעיונות חדשים; כשאתה מלא בעצמך, אין מקום לאנשים אחרים. ענווה מאפשרת להכיר, לפתח ולהתפתח. ענווה היא אמצעי לצמיחה, לגדילה. הנהיגה דורשת גמישות, התאמה למקום ולזמן; לנסיבות המשתנות; לאנשים שונים, וגמישות זו נולדת מתוך אותה ענווה פנימית."

פתיחת מושגים:

מנהיגות כמבט רענן: הגישה של גל, שסירב "לקבל את המציאות כפי שהיא" (כמו בבדיקת נגישות האצטדיונים עבור סבו), אלא חיפש דרך ללמוד, לתקן ולשפר ללא הרף.

עוז כבסיס לענווה: העוז להוביל אינו כוחנות, אלא היכולת לשאת באחריות תוך הבנה שהמנהיג אינו יודע הכל, ולכן עליו להישאר תלמיד-חכם הלומד מכל אדם.

עוז: תעצומות נפש, גבורה פנימית ואומץ. בהקשר החינוכי והחברתי, זהו הכוח הנדרש כדי לקחת אחריות, לעמוד בחזית ולהוביל מהלכים גם כשקשה או כשהדרך אינה ברורה.

שבוי של הצלחות: מצב פסיכולוגי שבו אדם או מנהיג מפסיק לבחון את עצמו בביקורתיות בשל הישגיו בעבר. הקיבעון בהצלחה של אתמול מונע למידה והתאמה לאתגרים של מחר.

ענווה מקטינה מול ענווה מכירה: יש נטייה לבלבל ענווה עם חוסר ביטחון ("מקטינה"). ענווה אמיתית ("מכירה") מבוססת על הכרה מלאה בכישרון האישי, אך מתוך הבנה שהכישרון אינו הופך את האדם למורם מעם, אלא מחייב אותו להקשיב וללמוד מאחרים.

שאלות הבנה:

1. הרב פירון וג'קי שימל טוענים כי "ענווה אינה הקטנה עצמית, אלא הפינאי הפנימי המאפשר לשמוע את קולו של האחר". כיצד עובדה זו הופכת את המנהיג לחזק יותר, ולא לחלש יותר?

2. גל בחר להסתכל על המגרש לא רק דרך עיניו כאוהד, אלא דרך הצרכים של סבו. מה זה מלמד על היכולת של מנהיג "לרדת לכיסא הגלגלים" של מי שזקוק לו, במקום להישאר בעמדת הכוח?

3. על פי הפסקה השנייה, מהי הסכנה המרכזית בכך שאדם "מלא מעצמך"?

4. כיצד מגדירים המחברים את ההבדל בין ענווה ראויה לענווה שגויה?

שאלות העמקה:

1. המחברים טוענים כי "הנהגה דורשת גמישות". כיצד, לדעתכם, תכונת הענווה היא זו שמאפשרת למנהיג להיות גמיש מול נסיבות משתנות? נמקו.

2. תארו מצב שבו מנהיג פועל מתוך "עוז" בלבד, ללא "ענווה". מה עלולות להיות ההשלכות על הקבוצה שאותה הוא מוביל?

תחנה 2: שאגת האריה שקשוב לאדם

קטע פרשנות (מתוך "פרקי בנים", נכתב על ידי הרב שי פירון וג'קי שימל):

ביחס לקשר שבין מנהיגות לבין עמידה מול אתגרים, מוסיפים הכותבים:

"הדר גולדין ז"ל כתב לחניכיו: 'תשאג אל מול הפחד, תתעקש מול כל אתגר ומשבר, תשאג בגבורה אל הדרך'. אך השאגה של גל מישאלוף לא נועדה להשתיק אחרים, אלא לסחוף אותם מתוך אמונה באחר. השאגה באה מהנשמה, אך היא זקוקה לאוזן קשבת. כפי שאמר וינסטון צ'רצ'יל: 'גבורה היא מה שנדרש כדי לשבת ולהקשיב'. העוז של גל נבע מתוך ענווה פנימית שאפשרה לו להיות 'מפקד בגובה העיניים', מפקד שלא 'נשאר תקוע' בדעותיו אלא מחפש מבט רענן וחדשני על המציאות מתוך שותפות גורל עם פקודיו."

פתיחת מושגים:

שאגה מתוך הקשבה: מנהיגות שמשלבת בין עוצמה וחזון ("השאגה") לבין היכולת לעצור ולהקשיב (הענווה), כדי להבטיח שההובלה היא אנושית ורלוונטית.

גבורת ההקשבה: היכולת של המנהיג להשתיק את האגו שלו כדי לאפשר לנתונים מהשטח ולצרכי האחר לחדור פנימה.

שאלות לעיון ולדין:

1. צ'רצ'יל הגדיר גבורה כ"מה שנדרש כדי לשבת ולהקשיב". מדוע לדעתכם דווקא הקשבה נתפסת כפעולה של גבורה במציאות לחוצה (כמו בקרב או במערכת חברתית סוערת)?

2. כיצד תוכלו להשתמש בשיעור הקרוב בבית הספר ב"עוז" כדי לשנות מציאות חברתית, וב"ענווה" כדי להקשיב למי שצריך את העזרה שלכם?

מקור השראה וחיבור לפירוש

מקור השראה (הרב אברהם יצחק הכהן קוק):

"הענווה האמיתית אינה מביאה לידי שפלות ועצבות, כי אם לידי שמחה וגבורה פנימית... ככל שהאדם מכיר את קוטן ערכו מול האינסוף, כך מתעצם כוחו לפעול בעולם."

שאלת חיבור:

כיצד דבריו של הרב קוק, המקשרים בין ענווה לבין "גבורה פנימית", מהדהדים את פרשנותם של הרב פירון וג'קי שימל על החיבור ההכרחי שבין ה"עוז להוביל" לבין ה"ענווה ללמוד"?

שאלה קיומית

האם קרה לכם שהרגשתם צורך להפגין ידענות יתר או להשתלט על שיחה כדי להוכיח את ערככם החברתי? מה נדרש מכם ברמה הפנימית כדי למצוא את הביטחון "לפנות מקום" וללמוד ממישהו אחר, מבלי להרגיש שהדבר פוגע במעמדכם?